

Копил Г.О., к.пед.н.,
доцент кафедри німецької мови

ВАЖЛИВІСТЬ УРАХУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНИХ АСПЕКТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Процес глобалізації в світі, європейська інтеграція та трансформаційні процеси в Україні привели до активізації контактів у всіх сферах нашого життя на міжкультурному рівні. Комунікація з представниками інших культур стала частиною нашої повсякденної практики. У зв'язку з цим постає питання, наскільки ми готові до міжкультурної комунікації. Наявність проблеми в даній тематиці очевидна, оскільки комунікація навіть у межах власної культури може викликати численні непередбачені нюанси, зумовлені різницею у віці і соціальним статусом, різними інтересами, поглядами, політичними і економічними аспектами. Але досягти порозуміння представникам одного мовного середовища набагато легше, ніж співрозмовникам, які виростили в різних культурах і для комунікації використовують іноземну для партнерів мову.

Відомо, що мова – це культурний код певного народу, етносу. Слова, з яких складаються речення, це не просто лексичні одиниці, вони ввібрали в себе глибокий життєвий досвід носіїв мови і жоден словник не здатний передати всю значеннєву, емоційну палітру цих відшліфованих часом мовних інструментів. До того ж у кожній мові існують правила, за якими породжуються правильні мовні конструкції, здійснюється їх трансформація. Тож, мова йде про комунікативну компетенцію як: сукупність знань і умінь учасників інтеракції до спілкування у різноманітних умовах (ситуаціях) з різними комунікантами; набір комунікативних стратегій разом із володінням комунікативними правилами, максимами, постулатами і конвенціями спілкування; культурну компетенцію (у комунікації) – розуміння і орієнтація адресата у базових елементах культури, крізь які усвідомлюється предметний (феноменальний) світ носіями певної ідіоетнічної мови.

У міжкультурному діалозі слід усвідомлювати той факт, що наш співрозмовник не просто індивідуально інший, а й інший завдяки його світогляду і світосприйняттю, яке формувалося в інших географічних, політичних і економічних умовах, в іншому суспільстві, з властивою йому системою цінностей, що визначає мислення і поведінку людей у цьому суспільстві. Усвідомлення цього факту і відповідне коригування поведінки допоможе уникнути непорозуміння і розчарування, образ, взаємних претензій і створить передумову для успішного спілкування і співпраці на міжкультурному рівні.

У цьому сенсі іноземна мова є тим містком між культурами, який дозволяє не лише спілкуватися з іноземцями, а й адекватно їх розуміти. Адекватно розуміти іноземців – означає володіння іноземною мовою на рівні міжкультурної компетенції. Варто зауважити, що міжкультурна компетенція в науково-методичній літературі може визначатися також і як інтеркультурологічна, інтеркультурна чи соціокультурна. Насправді це є вищий рівень володіння іноземною мовою, оскільки однією з важливих умов формування міжкультурної компетенції є високий рівень володіння іноземною мовою, який включає певну систему іншомовних компетенцій (лінгвістична, лексична, граматична, семантична, фонологічна, орфографічна, орфоепічна, дискурсивна тощо). Досконале володіння іноземною мовою слугує базою для формування міжкультурної компетенції на двох рівнях: вербальному та невербальному. Вербальний аспект передбачає розуміння культурного підґрунтя слів, словосполучень, зворотів і ситуативність їх вживання. Невербальний аспект включає інформацію про жестикуляцію, поведінкові стереотипи, прийнятні в певному соціумі і, звичайно ж, культурно обумовлені.

Міжкультурна компетенція – це по суті збагачена соціолінгвістична компетенція, інтегративне утворення таких компетенцій, як культурологічна, лінгвокраїнознавча та соціолінгвістична (лінгвокультурологічна), де мовну, змістовну чи фахову спрямованість визначає соціум чи галузь, у якій має відбуватися комунікація. Особливо важливо володіти міжкультурною компетенцією людям, які користуються іноземною мовою для виконання професійних обов'язків. Це особливо стосується фахівців міжнародної економіки. Для них іноземна мова є інструментом налагодження і підтримання ділового партнерства з іноземними колегами. Отже, невірна інтерпретація вербальної чи невербальної інформації може лише зашкодити справі. Тому під час навчання у вищому навчальному закладі саме викладачі іноземної мови професійного спрямування можуть дуже продуктивно сприяти формуванню міжкультурної компетенції майбутніх фахівців, бо для фахівців з міжнародної економіки вона означає одну з ключових компетенцій, необхідну для міжнародної економічної діяльності, яка, окрім мовної та лінгвокультурологічної компетенцій, має включати також знання ділових і підприємницьких культур своєї країни та країни ділових партнерів у вербальному та невербальному вираженні. Це уможливило толерантно, впевнено, компетентно і ефективно спілкуватися з діловими партнерами інших культур і підвищує професійну компетентність і конкурентоспроможність вітчизняних фахівців.